

Núvols negres al paradís del taulell

L'Alcora (Alcalatén) és en el centre de la concentració d'indústria ceràmica –o taulellera– més gran del sud d'Europa. Marques conegudes com Porcelanosa o Pamesa són en aquesta zona. Però la instal·lació de fàbriques sense cap mena de control va originar gravíssims problemes de contaminació i salut pública que encara persisteixen.

Fa uns quants mesos que s'ha estrenat una carretera que va directament a l'Alcora des de Castelló. Però si s'agafa la vella, més coneguda com la *carretera de les rotondes*, el paisatge és espectacular: les fàbriques es repeteixen en una sèrie inacabable, fins que es confonen. És

una sensació realment laberíntica. La indústria de la comarca –que s'estén per tota la Plana– són les taulelleres, que han convertit Castelló en una de les demarcacions amb menys desocupació de tot l'estat espanyol. Però les contrapartides han estat terribles, sobretot per al medi i la salut pública.

Abans, els núvols de pols podien arribar a “tapar el poble completament”. Ho diu Toni Albert, membre històric de la plataforma ciutadana No a la Contaminació, i encara avui implicat en les lluites contra el fenomen en l'àmbit comarcal.

El problema comença a la dècada dels noranta, quan es multiplica l'activitat industrial a la zona, coneguda com el *triangle de la ceràmica*, entre l'Alcora, Onda i Vila-real. Però el creixement en la producció de rajoles va significar també un augment d'algunes malalties, sobretot respiratòries i tumors. Albert, que ell mateix té una afecció respiratòria crònica, assegura que les emissions de pols, metalls pesants i arsènic produïdes per les empreses de ceràmica, frites i esmalt són les causants d'aquestes epidèmies.

Llavors ell es dedicava a mesurar la qualitat de l'aire i a fotografiar els fums de les fàbriques; després explicava els resultats de les investigacions als seus

veïns. La sala d'espera del centre de salut era un bon lloc per a discutir-ho, sobretot a l'àrea de pediatria, perquè pràcticament tots els nens tenien problemes com al·lèrgies, asma o bronquitis. "Fins a l'edat de tres o quatre anys tot els xiquets, fins que s'hi adapten" continua. Va ser en una d'aquestes converses quan van decidir redactar una carta i enviar-la a l'Ajuntament per exigir mesures concretes.

Neix la plataforma. Al tombant de segle es constitueix la plataforma ciutadana amb la participació de quasi totes les associacions i entitats de l'Alcora, a més de molta gent a títol individual. Malgrat l'oposició de l'alcalde de l'època, es converteix la contaminació en el centre del debat polític. Finalment, el Centre Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i el Departament de Química Orgànica i Inorgànica de la Universitat Jaume I (UJI) fan diversos estudis per saber els nivells de contaminació i les afectacions a la salut pública.

Els mesuraments resulten demolidors i es fa públic que l'aire de l'Alcora acumula quasi el triple de partícules fines en suspensió (pols) del que és normal, entre 7 vegades i 20 de metalls pesants com cadmi, crom o plom i fins a 19 vegades la concentració natural d'arsènic. Els estudis, a més, certifiquen allò que ja suposaven al poble: els casos de càncer de pulmó hi havien crescut paral·lels a l'activitat industrial, i la comarca té el doble de morts que la mitjana de tot el País Valencià. Es llavors quan es rebateja la comarca amb el nom de *triangle de la mort*.

Tot i això, la indústria ceràmica sosté —encara avui— que, "tot i que les frites ceràmiques continguin substàncies químiques, no han de considerar-se productes ni molt tòxics, ni tòxics, ni nocius", i es remet a un estudi de la UJI encarregat per l'associació espanyola de frites i esmalts.

Victòria parcial. El rebombori als mitjans de comunicació i la mobilització veïnal no tan sols van aconseguir tombar l'alcalde, que va perdre les eleccions de 2003, sinó que van forçar algunes indústries a instal·lar filtres. "Les més grans i públiques van ser les primeres", explica Toni Albert, "sobretot les que tenien interessos polítics, com Torrecid,

"No volem matar l'Alcora, però tampoc no volem morir nosaltres"

Cristina Blasco, presidenta de l'AMPA del Col·legi Grangel Mascarós

—Quina era la situació a l'Alcora que va motivar les mobilitzacions?

—Era terrible. El 80% dels xiquets tenien problemes respiratoris. Teníem mascaretes d'oxigen a casa i cada vesprada hi havíem de connectar els nostres fills uns vint minuts. Quan vas a parir a Castelló, les infermeres ja saben que ets alcorana. Com? Doncs perquè la placenta és negra de la brutícia. I això afecta tot el poble, coneixes els casos un per un. El meu fill, que quan va començar tot tenia quatre anys, té bronquiolitis.

—Però a la gent li costa de mobilitzar-se.

—Al principi sí, perquè no hi ha informació, no saps què passa, penses que és el teu cas i prou. Després comencem a parlar a l'eixida del col·legi, mentre esperem els xiquets, i ens adonem que és un problema que tenim totes.

—Amb quines dificultats us vau trobar?

—L'alcalde anterior ens va acusar de tot, ens va censurar i ens va insultar. Va arribar a portar un notari i advocats al col·legi i va amenaçar el director que el demandaria si es donava informació dins el col·legi. Així que nosaltres havíem de repartir els papers fora, al carrer. Com a AMPA podíem informar de tot menys d'açò.

A poc a poc la gent va anar prenent-ne consciència. La plataforma va organitzar assemblees i conferències. Quan es va fer venir un oncòleg de La Fe de València tothom va quedar impressionat. I hi hagué una manifestació de més de 2.000 persones [l'Alcora té 9.000 habitants].

—Vau rebre pressions?

—Moltes. Ens van dir que volíem destruir l'Alcora. Van intentar desacreditar-nos. Nosaltres som de l'Alcora, no la volem matar, però tampoc no volem morir nosaltres. Al final, però, tanta prepotència va costar el càrrec a l'alcalde.

la família de la qual tenia vinculació amb el ministre de Justícia de l'època". A més, l'Ajuntament va contractar un equip de la UJI per instal·lar mesuradors fixos i fer un seguiment permanent de la qualitat de l'aire.

Albert, però, és molt crític. Per a ell el nou equip municipal ha defraudat les expectatives que s'hi van dipositar i té sospites que, si bé la contaminació ja no és tan alta, el problema persisteix. Fins i tot assegura que els mesuraments són falsejats i que l'Ajuntament amaga informació.

EL TEMPS s'ha posat en contacte amb Vicent Esteve, el professor de química de la UJI que elabora els informes, però s'ha negat a fer declaracions, al·legant que el seu contracte conté una clàusula de confidencialitat. Al consistori, una responsable sobre medi del nou equip de govern es remet a la informació que pugen periòdicament a la web municipal, i assegura que són totes les dades de què disposen.

Joan Canela